

Vegyes felvágott

Bogdánfi Sándor

Éjféli látogató

Akár hiszik, akár nem, a minap, pont éjféلكor, egy titokzatos, ismeretlen nő lépett a szobámba.

Már hosszú ideje forgolódtam az ágyamban és nyitott szemmel álmatlanul meredtem a sötétbe, közben pedig világrengető kérdésekről, nevezetesen az emberiség sorsáról és a téli beszerzésről töprengtem, amikor hirtelen világosság gyúlt az agyamban és fénnel árasztotta el a szobát.

Abban a pillanatban nesztelenül nyílt az ajtó és belépett a nő.

Csinos, feketehajú, feketeszemű nő volt, lenge nyári ruhában, kedvesen nézett rám és egészen az ágyamig közeledett, mintha akarna valamit.

— Jó estét — mondta sejtelmesen és forrón, úgyhogy nyomban melegem lett.

— Jó estét — dadogtam ijedten. — Kicsoda maga?

— Téma vagyok — mondta a nő bársonyos, behízelt hangon, majd nyomatékosan hozzátette: — A maga Témája!

— Psszt! — szisszentem fel. — Halkabban beszéljen, még felébreszti a feleségemet!...

Bevallom, tetszett nekem a nő. Ki akartam ugrani az ágyból, bemutatkozni, ahogy illik, de gyorsan letettem szándékomról, mert eszembe jutott, hogy nincs rajtam pizsamanadrág.

Atkozott helyzet!

Közben a nő egyre csábítóan nézett a szemembe, én meg felültem az ágyban és végtelen zavaromban a nyakkendőmet akartam megigazítani, de nem volt a nyakamon, mivel rossz szokásból már csecsemőkorom óta nyakkendő nélkül alszom.

— Magácska mit akar tőlem tulajdonképpen? — kérdeztem ostobán, csak hogy megtörjem a csendet.

*Szemelvények az író sajtó alatt lévő kötetéből.

— A maga nagy Témája vagyok, nem érti?... Azt akarom, hogy megírjon.

Ezt mondta a nő, szinte parancsoló hangon, és én láttam, hogy fénylő lángok lobognak a szemében és hipnotikus erővel hatnak rám.

— Figyeljen ide, — kezdte a nő. — Tizenhatéves koromban megszőktem Lajossal, aki gyönyörűen tudott énekelni. Halálosan beleszerettem, de barátja, a Géza, hegedülni is tudott, tehát hozzá mentem feleségül, és csak később vettem észre, hogy tulajdonképpen Pistát szeretem halálosan. Gyorsan elváltam, férjhez mentem előbb Pistához, aztán Kálmánhoz, összesen három gyermeket szültem, de kiadtam őket falura, a mamához, közben megismerkedtem Jenővel, akibe halálosan beleszerettem, mert sem hegedülni, sem énekelni nem tudott, ám azonban találkoztam Karcival...

— Akibe szintén beleszeretett halálosan — vágtam közbe türelmetlenül.

— Hogy találta ki? — kérdezte a nő csodálkozva.

— Na hallja!... Író vagyok, vagy mi a szösz! — mondtam szerénytelenül, de némi büszkeséggel.

— Akkor hát... megírja, úgye? — kérdezte a nő felvillanyozva.

Jobban szemügyre vettem és végtelen szomorúság öntötte el a szívemet. Agyam és látásom kitisztult, s észrevettem, hogy az igézőnek hitt szemei fakultak, a lobogó lángnak vélt fények pislákoló mécses fényei csupán, s mély, sötét karikák és apró ráncok huzódnak meg alatta. A csillogónak látszó ruha is gyűrött és kopott már...

— Nem, kedvesem, nem írom meg... — mondtam halk keserőséggel.

— De miért nem?! — támadt rám a nő haragosan.

Mit magyarázzak neki? Ez a kis buta nő úgysem érti, milyen fájdalmas, kiábrándító érzéseket keltett bennem talmi értékeivel.

Legjobb, ha bevált közhelyekkel rázom le nyakamról:

— Nézze, Témácska, — kezdtem a mondókámat — ez a maga története régi, nagyon régi, ezerszer megírták már... és nincs benne eszmeiség, nincs benne mondanivaló... Anélkül pedig nem lehet... Értse meg, kedvesem...

— Hülyeség, amit mond! — sziszegte dühösen a nő. — Hogyan merészel engem elutasítani!... Engem!... Maga író? Ne-em! Maga egy ostoba fajankó!

E határtalan szemtelenség láttán elöntött a méreg. Dühödt vadállatként ugrottam ki az ágyból és az ajtóra mutatva dörögtem:

— Takarodj, bestia!

A nő eltűnt. A szoba hirtelen elsötétedett.

Alltam egyedül, a sötét szoba közepén, előre mutató ujjal, borzas hajjal, egyetlen szál rövidke pizsamakabátban.

Aztán fázósan visszabújtam az ágyba, behúnytam a szemem és elaludtam azzal a jóleső érzéssel, hogy lám, nem hagytam magam megfogni egy olcsó témától.

Kánikula

A nadrágom elindult a szobában, le-fel járkált egy kicsit, aztán leült a karosszékbe.

Az ingem felröppent a levegőbe, nagyot nyújtózott, kacsintott egyet a csillárra, aztán fáradtan elterült a heverőn

A cipőm nagyott ugrott, mintha darázs csípte volna, aztán csosszanva végigfutott a szobán és lihegve kikötött az ágy alatt.

A harisnyám kecsesen kiegyenesedett, megrázkódott, mint egy nemes mén, majd csuszkálva elindult az ágy felé és a cipő mellé hullott, lötyyenten mint egy beteg kígyó.

Legyek.

Legyek gyülekeznek, rajzanak, csipkelődnek és szellemesen beszélgetnek, mint az irodalomtanárok.

Eddig soha nem értettem a legyeket, de most hallom, amint az egyik légy mondja a másiknak:

— Petőfit nem szeretem. Inkább József Attilát...

Ezt mondta a szellemes légy, aztán az asztalon heverő Petőfi-kötetről átrepült a könyvespolcon lévő Ady-kötetre, mert, úgy látszik, mégsem ismerte az irodalmat kellőképpen.

A legyek szemtelenek, mint a legyek.

Utálok őket, mert pont olyanok, mint a legyek és főleg azért utálok, mert ők szeretik a kánikulát, én meg nem szeretem.

Kánikula.

Segítség!

Világ jégsekrényei egyesüljete! Szabadítsátok fel az emberiséget a kegyetlen gyarmati hőség járma alól!

Kánikula... Pokoli hőség.

Tévedés ne essék nyájas olvasó — nem vagyok sem bolond, sem modernista irányzatú író.

Egyszerűen melegem van.

A nadrágomat a karosszékre hajítottam, az ingemet a heverőre dobtam, a cipőmet az ágy alá vágтам, a harisnyámat szintén — és most itt ülök egyetlen szál alsóneműben és hűsölök. Úgy hűsölök, hogy csak úgy patakzik rólam a verejték. Elcsigázva, révetegen, lázasan és ijedten lihegek, mintha bánya mélyén dolgoznék.

— Mi legyen ebédre? — kérdi a feleségem és én érzem, hogy az ő hangja is forró, szinte sűt.

— Zúzmarafőzelék kirántott jégcsapszeletekkel, — válaszolom rögtön.

— A hőség az agyadra ment — mondja a feleségem és úgy néz rám, mintha a hőség az agyára ment volna.

Emberek! Ezt nem lehet kibírni!... Bírálni kell ezt a kánikulát! Meg kell támadni, mint az árdragító kofákat és a sikkasztókat!

Irni kell ellene!

Elvégre meddig játszik türelmünkkel ez a kánikula?! Meddig akar ártani az emberiségnek és a vetésnek?! Az illetékes hatóságok sem figyelhetik ölbetett kezekkel ezt a kártékony jelenséget!

Irni kell ellene!

Ime, én megírtam a magamét!

Egy család bukása

A bdullah egy orrban lakott.

Többmillió társával együtt kapott beutalást az orr nyálkahártyás lakosztályaiba, kényelmesen elhelyezkedett a lázvörös, puha párnákon, és csak akkor riadt fel álmos pihenéséből, amikor az orr időnként földrengésszerűen megrázkódott a hatalmas tüszentésektől.

Vírus volt Abdullah, a náthaláz kórokozója, ami azt jelenti, hogy kór-

okozásból tengette nyomorult életét. Fizetést nem kapott, ennél fogva gyermekpótlék sem járt neki, holott ráfert volna szegényre, mert szerelmes természete miatt naponta vagy kétmillió utódott hozott létre. Az utódoknak persze nem jutott már hely a szűk társbérletben, így hát a torok kényelmetlen, sikos lankásain helyezkedtek el, szinte a szabad ég alatt, vagy pedig a tüdő rejtett zugaiban húzódtak meg fülledten, zsúfoltan és tikkadtan, úgyhogy pusztító tűzvészek, gyulladások áldozatául estek.

A többi vírus nem nagyon szívelte Abdullahot. Színe mintha sötétebb lett volna a szokottnál, viselkedése is elütött a többiekétől, virgoncabb, elevenebb volt és okosabb náluk, érthető tehát, hogy nem szerették, kerültek társaságát, lenézték és gyakran összesúgtak a háta mögött.

Abdullah nehezen viselte el a kiközösítettek szomorú sorsát, és keserű magányában nem tehetett mást, mint szaporodott, szaporodott, hihetetlen mértékben és elképesztő gyorsasággal.

Egy szép napon azonban érdekes hír járta be a vírusok világát. Arról kezdtek beszélni, hogy Abdullah nem idevalósi, valahonnan Ázsiából érkezett, ahol hírneves, gazdag rokonai élnek nagy számban.

Abdullah tekintélye egy csapásra megnövekedett.

A hízelgő vírusok tömegei kezdtek csúszni, mászni körülötte, dicsérték szépségét, magasztalták bölcsességét, tömiénezték kiválóságát, s tették ezt abban a reményben, hogy esetleg külföldi csomaghoz jutnak, vagy valami távoli országban ingyen vendéglátásban részesülnek Abdullah révén.

Abdullah jóleső örömmel élvezte a népszerűséget, szívesen fogadta az apró ajándékokat és a hízelgő bókákat. Gyermekének elhelyezése nem okozott gondot többé. A vírusok mindeütt megkülönböztetett tisztelettel adtak nekik helyet és közben áhitattal suttozták.

Ezek ázsiaiak!

Végül már az ember érdeklődését is magára vonta Abdullah. Orvosok, tudósok fülébe is eljutott a hír, hogy valami idegen vírus-nemzetség lopakodott be a határon túlról, meghozzá útlevél és vízum nélkül.

Nosza, nagy riadalom támadt a hatósági körökben. Újságok cikkeztek, tudósok nyilatkoztak, üléseztek és határozatokat hoztak.

A vége az lett, hogy Abdullahot és néhány családtagját letartóztatták és górcső alá helyezték.

A vírusok felháborodva vették tudomásul, hogy a hazai hatóságok ilyen erőszakosan és durván bánnak egy előkelő idegennel, aki talán a kínai császár orrlyukáig tudja visszavezetni ősi családfáját! Mi ez?... Meddig tűrjük még a beavatkozást belügyeinkbe?!

Az izgalom elérte tetőpontját. A vírusok lázadása olyan méreteket öltött, hogy a lázmérőkben negyven foknál is magasabbra szökött a higany, és a kórházak megteltek náthalázás betegekkel.

Közben Abdullah igen kényelmetlenül érezte magát a mikroszkóp hideg üveglapján. Didergő sóvárgással gondolt vissza párnázott, meleg ágyára és a kedves barátokra, akikkel oly kellemesen elbeszélgetett az orr puha mélyedéseiben. Most, sivár magányában, borzongva érezte, hogy figyelik...

Csakugyan figyelték. Hosszan, alaposan, szakszerűen.

— Hiszen ez közönséges B-vírus! — hangzott az ítélet egy szemüveges, fehérköpenyes tudós szájából. — Kissé szokatlan, kissé torz a formája, de mégis hazai vírus ez — tette hozzá a szemüveges határozottan.

Úgy vágta ki Abdullahot a górcsőből, mint a huszonegyet.

A hír persze eljutott a vírusok világába is, és nagy ribilliót okozott.

— Becsapott bennünket!

— Nem A-vírus, tehát nem is Abdullah. Hamis nevet használt a gyalázatos! Közönséges B-vírus, tehát Bandi lehet a neve! Valahonnan Temerinből jöhetett ide!

— Közönséges család!

Abdullah némán tűrte a szitkokat. A felháborodás azonban oly fenyegető volt, hogy magához intette néhánymillió gyermekét és egy tüsszentés viharát kihasználva új orrok felé vette útját.

A kifürkészhetetlen sors úgy akarta, hogy épp a szemüveges tudós orra volt az első, ahová Abdullah bejutott, és elkeseredésében azonnal szaporodni kezdett.

A tudós ágnak esett.

Amikor orvosbarátja alaposan megvizsgálta a negyvenfokos lázban égő szemüveges tudóst, csak ennyit mondott:

— Nem kell aggódni, Semmiség az egész... Közönséges hazai náthahaláz...

Megszáll az ihlet

Ülök az íróasztalnál, vastag tudományos könyvekkel körülbástyázva, papír előttem, toll a kezemben, a negyedik cigaretta a számban, a tizedik csésze fekete a gyomromban és nagy üresség a fejemben.

Várom az ihletet.

Hosszan vizsgálom a tudományos ábrákat a vastag könyvben, huszadszor olvasom az egyik képaláírást: »Fajtisza szimentáli jószág«, azután a másikat: »Fajtisza magyar marha« és sóhajtva állapítom meg, hogy világosan is minden tehén egyforma.

Várom az ihletet.

Időnként egy-egy ötletet firkantok a papirosra, közben szavakat keresek, izlelek, és félhangosan illesztgetem őket; tehén, tehén, de vén, de vén, trágya, trágya, ágya, ágya gyagya...

— Azt mondtad gyagya? — kérdi a feleségem ijedten.

— Azt.

Rémült arccal mered rám, szemében a kétségbeesés fénye gyullad.

— Neked valami bajod van az idegeiddel, fiam. Úgy viselkedsz, mintha meghibbantál volna.

— Dehogy, anyukám — mondom szeliden.

— Nekem ne beszélj! A Kunacseknénál is így kezdődött... Különben is, aki azt mondja gyagya, az gyüge.

— Nem vagyok gyüge, anyukám. Rímet keresek.

— Mit keresel?

— Rímet. Adva van egy szó, például »műtrágya«, ehhez keresek illő rímet.

Amint ezt kimondtam, megszállt az ihlet.

Erzem minden porcikámban, hogy most vagy soha. Homlokomra csapok és ujjongva kiáltom:

— Megvan!... »Hozamot növel a műtrágya, földemnek csak ez a vágya«. Remek, mi?

Jóleső örömmel írom le a sikerült sorokat, miközben nóm megkövülten hallgat, figyel, aztán kitör:

— Mit csinálsz te tulajdonképpen?!

— Költök. Bököt költök. Ötöt.

— Ohöm — mondja ő és újra kérdez: — Micsoda az?

— Bök az bök — magyarázom nemes egyszerűséggel. — Rövid verssorokba szedett, aktuális eseményhez kötött költői aforizma. Az ars poetica minimális erudíciója.

Látom rajta, hogy most sem érti. Szótlanul áll előttem, mint egy kérdőjel.

Hirtelen eszembe jut az iskolareform, a modern szemléltető oktatás, az új pedagógiai módszer, amiről annyi szó esik mindenütt, kivéve az iskolában, és kezdek szavalni:

*Költő, fátylád, ha felléköd,
A markodat jól megpököd,
Csengő rimmel ugarit töröd,
Megléted majd az örömöd:
Örökkön él a te bököd!*

Hallgatja az asszony, azt hiszi, ugratom.

— Nem értem — mondja óvatosan.

Lelkiismeretfurdalást érzek. A feleségem nyilván az elmaradottság posványába ragadt. Úgy látszik több időt kell rászánnom és esténként átvenni vele a napi újságot.

— Figyelj ide, anyukám — kezdem a felvilágosítást. — Az új bökövers pályázatot hirdetett. Az a feltétel, hogy a bökövers a mezőgazdasági hozamnövelő versenyt serkentse, és az agrotechnikai rendszabályok alkalmazásának előnyeit népszerűsítse. Érted?

— Egyáltalán nem értem ezt a bikfanyelvet! Olyan zavarosan magyarázod és annyi ismeretlen fogalmat emlegetsz, hogy képtelen vagyok megérteni. Nem tudom, mi az a hozamnövelő, de főleg nem tudom, mi a bökö!

— A bökö az, amit én költök, anyukám. Beküldöm az újságnak, kinyomtatják és megnyerem az első díjat, azaz tizenötezer dinárt.

— Tizenötezer dinárt? — csodálkozik kerekedő szemekkel.

— Pontosan tizenöt ropogós ezrest, anyukám — erősítem újra. — És a nyereményből megveszem neked azt a szép ruhaanyagot, amit a múltkor gusztáltál a kirakatban.

— Megveszed?

— Igen.

Csupa mosoly, csupa derű most az asszony. Homlokán kisimultak a töprengésokozta redők, szemei nevető örömmel fénylenek, arca kipirul. Mondhatnám, teljesen visszatért medrébe.

— Végre!... Végre tudom, hogy mi az a bökö! — mondja cinkos kuncogással és siet a konyhába újabb feketét főzni.

Nevetve mind a vérpadig

Végre itt vagyok a tiszaparti író táborban. Végre megszabadultam az idegtépő nagyvárosi zajtól, a lőtás-futástól, a telefoncsengéstől, a szomszédos kerti vendéglő zenekarától, a rengeteg cigarettától, feketekávétól és a feleségem szemrehányásaitól. Végre kipihenem magam.

Végre itt, nyugalomban és csendben, megírom a nagy humoros regényt, amivel pénzt, hírnevet és dicsőséget szerzek magamnak, az emberiséget pedig megajándékozom egy igazi nagy művel. Szívfájdító, szomorú történetet dolgozok fel, de úgy, hogy az olvasó megszakadjon a nevetéstől és a mentőket kelljen kihívni hozzá. Lesz abban minden, akárcsak

a szakácskönyvben. Beszóm egy kis szocialista realizmussal, megabálom némi klasszicizmussal, behintem egy kevés humorizmussal és megspékelem modernizmussal. Aztán az egészet beteszem a sütőbe és végül méregdrága fehér papíron tálalom az olvasónak. Remélem, nem hal bele.

Egyet tudok: pontosan úgy kell csinálni, mint Shakespeare, csak egészen másképpen. En is megpróbálom itt az írotáborban, de mindenképp előt úgy nataroztam, hogy a nagy írok mintájára naplót vezetek.

Ime a napló:

Hétfő. — Megkezdtem a pihenést az írotáborban. Előbb ugyan 150 kilométert gépkocsiztam, méghozzá rázós úton, dehát azt mondják, az a jó, ha az írot használat előtt felrázzák. Utközben Topolyán megpihentünk egy keveset és a festótábor lakóival művészi eszmecserét folytattunk a topolyai pálinka minőségéről. Nem baj, fő, hogy itt vagyok az írotáborban, és két hét alatt megírhatom a nagy művet. Kicsomagoltam bőröndömet, és kiderült, hogy a fogkefét otthon felejtettem. Most azon a kínzó irodalmi problémán gyöttrődöm: lehet-e nagy regényt írni fogkefe nélkül? Jókai Mór bizonyára nem került soha ilyen kényes helyzetbe. Sebj! Ha kell, vérelem írom meg azt a regényt. Ma pontosan beosztottam a munkatervet: naponta tíz oldalt kell írnom.

Kedd. — Megrörödtem a csodafürdőben, szinte sajnálom, hogy nincs reumám, sem valami női bajom. Most könnyen kigyógyíthatnám. Így meg kell elégednem azzal, hogy fürdés után enyhe náthát kaptam. A náthát pálinkával gyógyítgatom a Vigadóban és közben hallgatom a kellemes zenét: Kint cigányok húzzák teljes erővel, bent a rádió szól rendületlenül. Most megkezdhetném a regényírást, de eszembe jut, hogy nem hoztam vattát a fülembe. Így hát ma még pihenek, de holnap okvetlenül kipótolom. Naponta 15 oldalt írok majd. A csodafürdőt, ha meglátom, nyomban tüszentek.

Szombat. — Három napja nem vezettem naplót, mert nem futotta az időmből. A Vigadóban megismerkedtem a szőke csodával, aki legalább olyan látványosság Kanizsán, mint az Eiffeltorony Párizsban. A szőke csoda egyébként könnyen felismerhető arról, hogy teljesen szőke, szereti a likőrt és akkora fülbevalót visel, hogy akár hatszemélyes evőeszközt is lehetne belőle készíteni. Ennyi szőkeséget és szépséget okvetlenül államosítani kellene, mint a Szezei-csatornát. Reggel négy óráig csodáltam a szőke csodát, aztán siettem haza pihenni. Mert az írotáborban fő a pihenés. Nagy regényem munkatervét olyképp módosítottam, hogy majd csak holnap kezdem: naponta 20 oldalt kell írnom.

Hétfő. — Ennek az írotábornak az a legfőbb fogyatéka, hogy sok benne az író, szőke csoda viszont csak egy van. A sok író egytől egyig korszakalkotó, hatalmas kötet megírásáról álmodozik, s végül nyúlfarknyi újságcikkeket ír. En vagyok az egyetlen, aki komolyan dolgozom. Ma is másfél órán át készítettem nagy világröhögtető regényem új munkatervét: naponta 40 oldalt kell írnom. Holnap kezdem.

Kedd. — Érdekes élményben volt részem ma. Egy kanizsai borbélynál töltöttem a délelőtti. A munkaszervezés csodája ez az ember. Az üzlet egyik sarkában áll a szék, amelyen a borotválandó delikvens ül, a másik sarokban a kályhán nyugszik a vödör, a harmadik sarokban a kályhán pihen a víztartály, a negyedikben pedig a fenőszíj. Kiszámítottam, hogy az idős borbélymester naponta legalább 15 kilométert gyalogol üzletének egyik sarkától a másikig, és — csodák csodája — mégis sikerül neki legalább négy embert megborotválnia! En persze egészen más mukamódszerrel dolgozom a világsiklandozó regényemen. Ma megtöltöttem a töltőtollam, megszámoztam 200 üres oldalt, megittam nyolc feketekávé, de a Vigadóban nem bírtam dolgozni a bömbölő rádiótól, szobámban pedig olyan idegtépő, nyomasztó csönd nehezedett rám, hogy visszamentem a Viga-

dóba megnyugodni. Utközben megláttam a csodafürdőt és megint elkezdtem tüszögni. Rohantam a szobámba zsebkendőért, aztán vissza a Vigadóba, majd ismét a szobámba, mert a töltőtollat ott felejtettem. Később kiderült, hogy mindössze húsz oldal papírost hoztam — ami nem elég a mai tervteljesítéshez — tehát ismét vissza kellett menni a szobámba. De addigra már beesteledett. A regényt azért mégis megírom! Naponta 60 oldalt körmölök holnaptól kezdve.

Péntek. — Végre címet adtam világrengető humoros regényemnek! Nevetve mind a vérpadig... Sajnos, a regény megírásához már mindössze két napom maradt. Ember tervez, író tábor végez... De ha még nekifekszem, talán sikerül megírnom két nap alatt. Száz oldal naponta! Megpróbálok. Csak előbb elbúcsúzom Kanizsától.

Szombat. — Mi tűrés-tagadás, egy kicsit sokáig tartott a búcsú, egészen másnapig. Elbúcsúztam a kanizsai Nylonvendéglőtől, a Vigadótól, a gyönyörű park ősi fáitól, virágaitól és énekes madaraitól, búcsút vettem a tiszaparti vén füzesektől, a futó felhőktől, fejkendős gyári lányoktól, néhány kedves kanizsai elvtárstól, sőt a szőke csodától is — csak éppen a csodafürdőtől nem köszöntem el, nehogy tüszszenteni kelljen megint.

Oszinte sajnálattal vallom be, hogy a világmegváltó nagy humoros regényt nem sikerült megírnom. De rendületlenül hiszem, hogy mégis megírom egyszer, talán jövőre — az író táborban.

